

Tlačová správa

k výstave

ŠTVRŤSTOROČIE SPOLU, ČESKOSLOVENSKO A PODKARPATSKÁ RUS

Termín konania prednášky: **5. december 2018 o 14.30 hod**

Vernisáž výstavy : **5. december 2018 o 16.00 hod.**

Trvanie výstavy: **do 15. februára 2019**

Usporiadateľ: **Národný archív Českej republiky a STM KE**

Miesto konania: *Slovenské technické múzeum, Hlavná 88, Košice*

Jedným z podujatí k storočnej histórii Československej republiky je i výstava „**ŠTVRŤSTOROČIE SPOLU, ČESKOSLOVENSKO A PODKARPATSKÁ RUS**“, ktorú iniciovali pracovníci Národného archívu Českej republiky.

Podkarpatská Rus bola stáročia súčasťou habsburskej monarchie, ale na konci 1. svetovej vojny hľadali možnosti zmeny štátoprávneho postavenia. Počas pobytu Tomáša G. Masaryka v USA v roku 1918 bolo Rusínom zo strany amerického prezidenta doporučené usilovať o autonómiu v rámci jazykovo blízkeho štátu. Jednou z možností bolo včlenenie podkarpatského územia do vznikajúceho Československa, stalo sa tak na jar v roku 1919. Na parížskej mierovej konferencii po 1. svetovej vojne sa Saintgermainskou zmluvou nová republika zaviazala zriadiť na území Rusínov južne od Karpát autonómnu jednotku. Vo februári 1920 bola integrovaná do ústavnej listiny Československej republiky. Archivár Národného archívu ČR, autor výstavy Mgr. David Hubený PhD., (Odd. fondov štátnej správy z rokov 1918 – 1945) o výstave hovorí : „ ... **panelová výstava približuje okolnosti vzniku myšlienky na pripojenie územia karpatských Rusínov k Československu. Zaoberá sa otázkami spojenými s budovaním štátnej správy a hospodárstva. Približuje vzťahy s maďarskými a poľskými záškodníkmi, boje s maďarskou armádou a ukrajinskými nacionalistami v rokoch 1938 a 1939. Sprostredkúva záujem exilovej vlády v Londýne o dianie na Podkarpatskej Rusi, tiež prípravy a pokusy obnoviť československú správu na časti oslobodenej Podkarpatskej Rusi podľa zmluvy ČSR a ZSSR o spolenectve z konca roku 1943 (platnej 20 rokov). Podľa tejto zmluvy sa mala ČSR obnoviť v jej predmníchovských hraniciach aj s Podkarpatskou Rusou. Avšak 29. júna 1945 bola v Moskve podpísaná zmluva, v nej sa Československo zaviazalo Sovietskemu zväzu odstúpiť územie Podkarpatskej Rusi v jej predmníchovských hraniciach. Posledná časť výstavy približuje medzištátne jednanie o poskytnutí územia ZSSR a snahy o odškodnenie československých občanov ... agrárna Podkarpatská Rus sa v rámci Československa úspešne rozvíjala, pamätníci dodnes radi spomínajú na „panovanie“ Československa“ dodáva D. Hubený Výstava reprezentuje krátky časový úsek spoločných dejín, ukážku premenlivosti správy územia Podkarpatskej Rusi a jej vplyvu na každodenný život, na pozadí štátotvorných historických udalostí prvej Československej republiky.**

Dňa 5. decembra 2018 o 14, 30 hod. sa v historickej sále Slovenského technického múzea uskutoční i prednáška autora výstavy z Národného archívu ČR Davida Hubeného „**Výstavba československého četnictva na Podkarpatské Rusi**“ s následnou vernisážou výstavy o 16,00 hod. vo výstavných priestoroch STM.